

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра фітнесу та циклічних видів спорту

На правах рукопису

ФЕСИК МАРІЯ СЕРГІЇВНА

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНИ
ЗАСОБАМИ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ ТА ОРІЄНТУВАННЯ

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт

Освітньо-професійна програма: Фізична культура і спорт

Робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Вашук Людмила Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____
засідання кафедри фітнесу та циклічних видів спорту
від _21. 11. 2024 р.

Завідувач кафедри
доц. Індика С.Я. _____

ЛУЦЬК – 2024

АНОТАЦІЯ

Фесик М.С. Національно-патріотичне виховання населення Волині засобами туризму та спортивного орієнтування. У роботі розглянуто питання національно-патріотичного виховання засобами спортивного туризму та орієнтування. Встановлено, що активні форми туризму, такі як екскурсії, змагання, походи та експедиції, сприяють формуванню патріотичних, естетичних та екологічних цінностей, а також моральному і фізичному зміцненню населення. З'ясовано, що на Волині значний внесок у цей процес робить «Центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради». Досліджено, що навички спортивного туризму та орієнтування підвищують безпеку, допомагаючи орієнтуватися та зберігати спокій у критичних ситуаціях. Також туризм сприяє реабілітації військовослужбовців та цивільного населення, підтримуючи психологічне відновлення через відпочинок на природі та відвідування культурних місць.

Ключові слова: спортивний туризм, спортивне орієнтування, національно-патріотичне виховання, Волинська область.

ANNOTATION

Fesyk M.S. National-patriotic education of the population of Volyn by means of tourism and sports orienteering. The work considers the issue of national-patriotic education by means of sports tourism and orienteering. It was established that active forms of tourism, such as excursions, competitions, hikes and expeditions, contribute to the formation of patriotic, aesthetic and environmental values, as well as the moral and physical strengthening of the population. It was found that in Volyn, a significant contribution to this process is made by the “Center for National-Patriotic Education, Tourism and Local History of Schoolchildren of the Volyn Regional Council”. It was studied that sports tourism and orienteering skills increase safety, helping to navigate and remain calm in critical situations. Tourism also contributes to the rehabilitation of military personnel and civilians, supporting psychological recovery through outdoor recreation and visiting cultural places.

Keywords: sports tourism, sports orienteering, national-patriotic education, Volyn region.

З М І С Т

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО - МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ ТА ОРІЄНТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	7
1.1. Основні поняття визначення туризму, спортивного туризму та орієнтування.....	7
1.2. Краєзнавство, спортивний туризм та орієнтування як засоби культурно-патріотичного розвитку особистості.....	17
1.3. Роль спортивного орієнтування в Україні під час воєнного стану.....	20
Висновки до 1-го розділу.....	22
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	23
2.1. Методи дослідження.....	23
2.2. Організація дослідження.....	24
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ ТА ОРІЄНТУВАННЯ ЯК ЗАСОБУ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНІ.....	26
3.1. Комунальний заклад «Волинський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради» як важлива складова патріотичного виховання населення.....	26
3.2. Методичні заходи «Центру національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради».....	29
3.3. Аналіз ефективності застосування спортивного туризму та орієнтування як засобу національно-патріотичного виховання населення Волині.....	38
Висновки до 3-го розділу.....	46
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	56

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах розбудови української державності, підвищення інтересу населення до історико-культурної спадщини українського народу, формування її світогляду й національної гідності є важливими та ефективними напрямками освіти й виховання саме активні форми туризму (екскурсії, змагання, походи, експедиції тощо). Вони сприяють патріотичному, естетичному, екологічному вихованню населення, її моральному та фізичному загартуванню [41].

На сьогоднішній день Україна досі знаходиться у воєнному стані. Заміновані території, щоденні обстріли роблять багато місць в Україні небезпечними. Проте внутрішній туризм України не перестав розвиватися.

Нещодавно ДАРТ та проект UNICEF U-Report Ukraine провели масштабне опитування серед українців, яке показало ставлення громадян до подорожей під час воєнного стану. У проекті взяли участь близько 5 000 осіб віком від 14 до 34 років. Не дивлячись на складний час, українці продовжують подорожувати країною та підтримувати економіку. Лише 21% громадян прийняли рішення не подорожувати задля уникнення небезпечних ситуацій. Після початку війни 45% опитаних українців подорожували країною з туристичною метою. Близько 26% респондентів вирушали у мандрівки 1-2 рази, 12% - 3-5 разів, а 7% опитаних подорожували регіонами більше 7 разів [8, 22].

Внутрішній туризм під час воєнного стану став основою, завдяки якій тримається туристична галузь держави. Подорожі Україною сьогодні - це не тільки спосіб відпочинку, але й засіб психологічного розвантаження, як для наших захисників, так і для цивільних українців. Також це гарний спосіб підтримати економіку країни, яка сьогодні працює виключно на нашу оборону [22, 41, 44].

Спортивне орієнтування формує навички виживання в непередбачуваних умовах, уміння приймати правильні рішення під тиском і зберігати самовладання в екстрених ситуаціях. Орієнтувальник — особа з міцною волею, гострим

розумом та стійкими нервами. Він не здається, завжди знаходить вихід із будь-якої ситуації, готовий до будь-яких викликів. Саме такі якості необхідні як цивільним людям так і військовослужбовцям під час воєнного стану [19].

На даний момент у багатьох арміях ведеться систематична підготовка особового складу вмінню орієнтуватися на місцевості. Створення такої системи в довгостроковій перспективі сприятиме підвищенню обороноздатності країни та автоматизації і оптимізації процесу підготовки військових. Це дозволить ефективніше використовувати часові та людські ресурси у процесі навчання [1, 47].

Актуальним є впровадження засобів спортивного орієнтування до системи фізкультурно-спортивної реабілітації військовослужбовців. Програма НАТО «Повернись живим» вже з 2016 року допомагає українським воїнам одужати. Її складові: туристичні маршрути, різновиди ходьби та бігу, пересування пересічною місцевістю [26,47].

Мета дослідження. Обґрунтувати вплив засобів спортивного туризму та орієнтування на національно-патріотичне виховання населення Волині.

Завдання дослідження:

-проаналізувати теоретичні аспекти національно-патріотичного виховання засобами спортивного туризму та орієнтування;

-обґрунтувати методичні аспекти національно-патріотичного виховання засобами спортивного туризму та орієнтування;

-аналіз розвитку спортивного туризму та орієнтування як засобу національно-патріотичного виховання Волині.

Об'єкт дослідження. Засоби спортивного туризму та орієнтування як національно-патріотичного виховання населення Волині.

Предмет дослідження. Аналіз впливу спортивного туризму та орієнтування як засіб національно-патріотичного виховання населення Волині.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, історичний структурний, описовий, експедиційний аналіз з проблематики дослідження.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні узагальнення та методичні прийоми викладені в роботі, можуть бути використані для досліджень спортивного туризму та орієнтування адміністративних областей України.

Апробація результатів та публікації. Взято участь у конференції та опубліковано тези доповіді: Фесик М. С. Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень. *Роль спортивного орієнтування в Україні під час воєнного стану*: зб. матеріалів XVIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів і аспірантів. Луцьк, 2024. С. 960-962.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних вітчизняних та закордонних джерел, додатків. Робота викладена на 50 сторінок тексту, ілюстрована 3 таблицями та 8 рисунками, бібліографічний покажчик вміщує 50 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО - МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИЗМУ ТА СПОРТИВНОГО ОРІЄНТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

1.1. Основні поняття визначення туризму, спортивного туризму та орієнтування

За даними Закону України про туризм, затверджено, що туризм – складова частина соціально-економічної галузі держави, до якої входить вільне пересування (подорожі, поїздки, тимчасові виїзди) громадян та/або їх перебування поза межами місця проживання з метою відпочинку, санаторно-курортного лікування, пізнавальною, релігійною (крім релігійного обрядового паломництва), спортивною, професійно-діловою та іншою метою, що відповідає суспільній моралі та добропорядності, без зайняття в місці перебування оплачуваною діяльністю [46, 34].

Одним із видів активного відпочинку є туризм, який також слугує різновидом рекреації. Цей напрямок віддзеркалює сучасну тенденцію до динамічного відпочинку, що поєднує відновлення сил з пізнавальною діяльністю [34].

Класифікація туризму за видом передбачає два основних типи: внутрішній (національний) – подорожі в межах рідної країни, та іноземний (міжнародний) – подорожі за кордон [38].

Різноманіття видів і форм туризму зумовлене можливістю його класифікації за різними критеріями, такими як мета подорожі, спосіб пересування, характер відпочинку, тривалість подорожі, тип розміщення тощо. Серед цих критеріїв мета подорожі відіграє ключову роль у визначенні виду туризму. Зазвичай турист має кілька цілей, але одна з них, залежно від його індивідуальних потреб, стає домінуючою [38].

За способом організації туризм поділяється на два основних типи: плановий (організований) та самодіяльний (неорганізований).

Таким чином, плановим туризмом називають організовані подорожі всередині країни за маршрутами, розробленими та підготовленими туристичними компаніями. До пакету послуг для туристів зазвичай входять екскурсії, транспорт, проживання та харчування [16].

До категорії самодіяльного (неорганізованого) туризму належать подорожі груп або окремих туристів, які не відповідають планам, розробленим турфірмами. Туристи в цьому випадку самостійно обирають та планують маршрути своїх подорожей. Самодіяльний туризм об'єднує на добровільних засадах ентузіастів піших, водних, велосипедних, автомобільних, гірських та інших походів різного рівня складності. Відпочинок під час таких походів не обмежується оздоровленням та відновленням сил, а також має на меті активне пізнання довкілля, охорону природи, вивчення історичних та культурних пам'яток, знайомство з минулим та сучасним місць подорожі [16, 34].

Залежно від мети подорожі туризм можна поділити на такі типи:

Пізнавальний (екскурсійний) туризм. Відвідування та ознайомлення з пам'ятними місцями, історичними та культурними пам'ятками, а також природними об'єктами.

Оздоровлювально-пізнавальний туризм. Поєднує в собі цілі оздоровлення та пізнання. Туристи можуть відпочити на курорті, а також відвідати цікаві місця та ознайомитися з культурою та історією регіону.

Курортно-лікувальний туризм. Подорожі з метою поліпшення стану здоров'я. Туристи можуть проходити курс лікування в санаторіях, бальнеологічних центрах або на курортах. Його функціонування залежить від наявності цілющого клімату, лікувальних джерел та грязей, а також мальовничих природних та садово-паркових ландшафтів [21].

Спортивний туризм. Передбачає участь у спортивних заходах, таких як змагання, експедиції, походи тощо.

Туризм вихідного дня. Подорожі (зазвичай на вихідні) за межі міста або до спеціалізованих зон відпочинку.

Діловий туризм. Подорожі з метою відвідування об'єктів, пов'язаних з професійною діяльністю.

Релігійний туризм. Поїздки до святих місць і релігійних центрів з метою паломництва або духовного розвитку.

Зелений туризм. Передбачає будь-яку форму туризму, яка використовує методи екологічного управління та орієнтована на збереження природи.

Аматорський туризм. Полювання, риболовля та інші види активного відпочинку, які здійснюються на любительському рівні [21, 35, 50].

Таблиця 1.1.

Критерії туризму

За кількістю учасників	Індивідуальний туризм: подорожі, які здійснюються самостійно, без участі організованих груп. Груповий туризм: подорожі, які організуються туристичними компаніями або іншими організаціями для групи людей.
За термінами і тривалістю подорожей	Короткочасний туризм (туризм вихідного дня): подорожі, які тривають один день або декілька днів (зазвичай на вихідні). Тривалий туризм: подорожі, які тривають тиждень або більше.
За територіальною ознакою (внутрішній туризм)	Місцевий туризм: подорожі, які здійснюються в межах однієї області, міста або району. Дальній туризм: подорожі, які здійснюються за межі однієї області, міста або району.
За інтенсивністю	Постійний туризм: рівномірне відвідування туристичних районів протягом року. Сезонний туризм: відвідування туристичних районів у певний час року (зазвичай влітку або взимку).
Сезонний туризм поділяється на	Односезонний туризм: поширений у тих районах, які відвідують лише в один сезон (наприклад, влітку або взимку). Двосезонний туризм: характеризується туристичними потоками і влітку, і взимку.

Визначено, що активним видом відпочинку, який передбачає подорожі людей у вільний час з метою заняття спортом, називають – спортивний туризм. Він має безліч різновидів, серед яких: пішохідний, гірський, водний, гірськолижний, велосипедний, автомобільний та багато інших. Популярні тематичні тури, присвячені фестивалям мистецтв, виставкам, святкам, спортивним змаганням. Також міжнародні молодіжні програми, що об'єднують учасників з різних країн для спільного відпочинку та роботи в спортивних та оздоровчих таборах [48].

Подорожі, що відбуваються з метою виконання релігійних обрядів, відвідування святих місць або участі в релігійних місіях визначили як релігійний туризм. Найдавніший вид туризму, що сягає корінням у глибину століть. Види релігійного туризму: паломництво – відвідування святих місць з метою поклоніння реліквіям, святиням та участі в релігійних обрядах; пізнавальні поїздки – ознайомлення з релігійними пам'ятками, вивчення історії та культури релігій; наукові поїздки – дослідження різних релігій науковцями та релігієзнавцями [10].

Спортивний туризм є видом спорту, що охоплює різні активні туристичні заходи, спортивні походи всіх категорій складності, чемпіонати та змагання за всіма видами спортивного туризму (пішохідний, гірський, лижний, водний, автомобільний, велосипедний, спелеологічний, вітрильний), а також комплексні заходи та експедиції [10, 48, 49].

Спортивний туризм спрямований на удосконалення спортивних навичок у подоланні природних перешкод. Це включає покращення всього комплексу знань, умінь і навичок, а також фізичної підготовки, необхідних для безпечного пересування місцевістю. Для досягнення спортивної мети організуються подорожі з численними природними перешкодами, що дозволяє класифікувати їх як спортивні походи [10].

Сучасний спортивний туризм розвивається у двох напрямках: маршрутний туризм (проходження маршрутів туристсько-спортивних походів) і змагальний туризм (підготовка та участь у змаганнях з техніки спортивного туризму). В

історії розвитку спортивного туризму в Україні ці два напрями завжди були нероздільними [17, 18].

Характерні риси спортивного туризму:

1. Спортивний туризм характеризується соціальною значущістю та доступністю, самодіяльністю (залежно від організаційних засад), активністю (за рівнем фізичного навантаження) і здебільшого груповим складом учасників.

2. Мотиви для занять спортивним туризмом різноманітні та залежать від особистості, але найчастіше включають оздоровлення, спортивне вдосконалення, пізнання навколишнього середовища та самого себе, а також спілкування під час походів і занять.

3. Спортивний туризм **сприяє фізичному та духовному розвитку людини**, естетичному й морально-вольовому вихованню, пізнанню історії та сучасності, культур і звичаїв місцевого населення. Він також формує дбайливе ставлення до природи та повагу до національних традицій, сприяє розвитку та покращенню знань, умінь і навичок у подоланні природних перешкод [24].

Види спортивного туризму включають: пішохідний туризм (пересування переважно пішки); лижний туризм (пересування головним чином на лижах); гірський туризм (піші походи в умовах високогір'я); водний туризм (сплав по річках, зазвичай гірських, залежно від категорії складності); спелеотуризм (подорожі по підземних порожнинах); вітрильний туризм (подорожі на суднах під вітрилом по морю або великих озерах); туризм на засобах пересування (включає велосипедні, кінні, авто- та мотоподорожі); комбінований туризм (подорожі, що поєднують елементи різних видів туризму) [10, 48, 49].

Організаційні форми спортивного туризму включають походи, змагання і зльоти. З розвитком суспільства з'являються й розвиваються нові види туризму. Деякі з них стають окремими видами спорту, такими як альпінізм, скелелазіння, спортивне орієнтування, веслувальний слалом. У той же час туризм вбирає в себе елементи інших видів спорту, що сприяє вдосконаленню техніки туристичних походів і подорожей [24].

На практичних заняттях зі спортивного туризму використовують такі засоби навчання:

1. Фізичні вправи в природному середовищі, спрямовані на розвиток фізичних якостей, координаційних здібностей, ефективне подолання природних перешкод та вивчення технік пересування під час пішохідних маршрутів.

2. Спеціальні рухові завдання для розвитку просторового орієнтування, такі як вправи з спортивного орієнтування.

3. Рухливі ігри з активним пошуком предмету у приміщенні та на відкритій місцевості.

4. Туристичні тренування з прикладного багатоборства (в'язання вузлів, складання рюкзаків, установа наметів).

До засобів спортивного туризму відноситься сама туристична діяльність, яка сприяє розвитку моральних та соціокультурних якостей людини і дозволяє краще розуміти оточуючий світ. Завдяки цим засобам спортивного туризму створюється можливість ефективніше впливати на успішне засвоєння знань з фізичної культури, історії, географії, етнографії та правил поведінки в природі [46, 48].

Спортивний туризм в Україні відіграє важливу роль у загальнодержавній системі фізичної культури і спорту, а також у патріотичному та духовному вихованні молоді. Він сприяє зміцненню здоров'я, розвитку фізичних, морально-вольових, культурних та інтелектуальних здібностей людини через участь у спортивних туристських походах, експедиціях, екскурсіях та змаганнях з різних видів спортивного туризму [10, 49].

Одним із видів спорту, що не входить до програми Олімпійських ігор визначають **спортивне орієнтування**. Швидко переміщуватись по невідомій місцевості за допомогою карти та компаса, відвідуючи контрольні пункти по заданій дистанції є основою цього напрямку спорту [32].

Досліджено, що маршрут по місцевості, який чітко позначений на карті і який учасники або команди долають, використовуючи карту та компас, є **дистанцією** у спортивному орієнтуванні. Вона починається на старті, проходить

через контрольні пункти або розмічені ділянки і закінчується на фініші. Дистанція визначається кількістю та розташуванням контрольних пунктів і повинна залишатися в секреті до того як здійснить старт останній учасник змагань [20].

Спортивна карта (рис. 1.1.) є картографічним матеріалом, створеним з використанням спеціальних умовних знаків, який детально відображає об'єкти на місцевості. Вона важлива для вибору маршруту і визначення місцеположення учасників змагань [20].

Рис. 1.1. Спортивна карта та умовні знаки

Контрольний пункт (КП) у спортивному орієнтуванні є обов'язковим елементом на маршруті, який учасники змагань повинні відвідати. Він позначений знаком КП і оснащений пристроєм для відмітки, а також має унікальний код у вигляді числа, що починається з 31. Знак КП представляє собою тригранну призму з гранями розміром 30 см × 30 см, кожна з яких розділена діагоналлю на біле верхнє поле та помаранчеве нижнє поле. На карті елемент дистанції відображається у вигляді кола відповідного розміру, що центрується на місці розташування КП. Контрольний час визначає ліміт часу, який встановлений для проходження дистанції учасником або командою [32].

Отож додатковою інформацією на карті, що пояснює особливості розміщення контрольного пункту на місцевості, зазначили – **легенда контрольного пункту** [10, 20, 32].

Спортивне орієнтування поділяється на декілька дисциплін залежно від способу пересування:

- спортивне орієнтування бігом (СОБ);
- спортивне орієнтування Trail (ТРО);
- спортивне орієнтування на велосипедах (МТВО);
- спортивне орієнтування на лижах (СОЛ).

У всіх випадках результати визначаються на основі найменшого часу, який учасники витрачають на проходження дистанції (іноді з врахуванням штрафного часу), або за кількістю набраних очок [32, 42].

Зазначено, що спортивне орієнтування доступне для учасників усіх вікових груп, починаючи з 5 років і до літніх людей старше 60 років. На змаганнях учасники розділяються за віковими категоріями, що визначає складність і довжину дистанції. Крім вікових груп, можуть існувати також групи за рівнем вмінь, де досвідчених учасників можуть розділити на окремі групи з дистанціями відповідної складності [32, 40].

У спортивному орієнтуванні бігом спортсмен працює по маршруту, який показаний на карті, але не маркований на місці, використовуючи лише карту і компас. Карта містить детальну інформацію про місцевість, включаючи рельєф земної поверхні, природні перешкоди та штучні споруди. Учасник отримує карту від організаторів змагань на старті, на якій вказано схему контрольних точок, які він повинен відвідати згідно з типом дистанції. Існує широкий вибір компасів, які відрізняються як за конструкцією платформи, так і за часом стабілізації магнітної стрілки [20].

Орієнтування на лижах є зимовим видом спорту, що потребує від спортсменів високого рівня володіння технікою лижного ходу. Водночас учасники повинні мати вміння читати карту під час пересування і вміти швидко приймати рішення в умовах значного фізичного напруження й стомлення. Під

час змагань спортсмени переміщуються по спеціально підготовлених лижних трасах різної якості: від широких для ковзанярського стилю до вузьких, де треба слідувати "в один слід". Карта, яка надається учасникам на старті організаторами змагань, містить усі лижні маршрути, позначені зеленим кольором, а також спрощені умовні знаки, такі як дрібні форми рельєфу, стежки та рослинність [32].

Орієнтування на гірських велосипедах (МТВО) є видом спорту, що включає в себе комбінацію вмінь швидкої їзди на велосипеді по важкодоступній місцевості та навичок орієнтування на маршруті. Важливими аспектами у велоорієнтуванні є вміння обирати оптимальний маршрут за допомогою карти і запам'ятовувати великі ділянки дистанції, оскільки кожне звернення до карти призводить до зниження швидкості. Учасники орієнтування на велосипедах повинні володіти високим рівнем техніки володіння велосипедом, вміти подолати круті підйоми і спуски, а також швидко реагувати на непередбачені перешкоди по шляху. Карти для таких змагань спеціально підготовлені організаторами, але іноді використовуються картографічні матеріали, створені для лижного або бігового орієнтування [10, 32].

Визначають ще такий вид орієнтування як Trail (ТРО), що вимагає точної інтерпретації ситуації на місцевості за допомогою карти. Учасники за визначений контрольний час подолають дистанцію, яка зазвичай складається з пунктів, на кожному з яких в межах видимості розташовані прапори. Учасники повинні віднайти та відмітити той прапор на місцевості, який відповідає точці, позначеній на карті та описаній у легенді. Організатори змагань можуть спеціально виключити деякі орієнтири, які присутні на місцевості, з карти, що ускладнює завдання учасникам [42].

Рух учасників дозволяється лише по дозволених стежкам або маркованим ділянкам місцевості. Спортсмен має можливість вибрати, чи стартувати пішки (бігом), на велосипеді або на одномісному візку, який приводиться в рух руками або електромотором. Час, який затрачається на проходження дистанції, не враховується; результат визначається за кількістю правильних відповідей. На окремих контрольних пунктах, що називаються "Тайм-КП", додатково

фіксується час прийняття рішення, проте час пересування між контрольними пунктами не враховується навіть у цих випадках [10, 32, 40].

Розглядають такі види змагань: орієнтування за заданим напрямком, орієнтування за вибором, орієнтування по маркованій трасі.

По заданому напрямку учасники мають пройти дистанцію у визначеному порядку. Учасники стартують послідовно з рівними інтервалами часу (зазвичай 1 хвилина, але дозволяється інтервал від 0,5 до 3 хвилин). За хвилину до старту або в момент старту учасник отримує карту, на якій відображені місце старту, контрольні пункти та місце фінішу. Лінія на карті з'єднує контрольні пункти, що показує послідовність руху. Порушення цієї послідовності вважається правилом, і учасник автоматично дискваліфікується. Учасник отримує також легенду, яка містить опис розташування кожного контрольного пункту (наприклад, північний кут поляни). Переможцем вважається учасник з найшвидшим часом проходження дистанції [20].

Орієнтування за вибором є видом змагання, де учасники мають пройти дистанцію в довільному порядку, знаходячи необхідну кількість контрольних пунктів або набравши максимальну кількість балів за визначений контрольний час. Кожен контрольний пункт можна відвідати тільки один раз, а за їх різну складність і відстань зазвичай призначаються різні бали. За перевищення контрольного часу зазвичай нараховується штраф, зменшуючи кількість балів на один за кожну повну хвилину запізнення. Кожному учаснику перед стартом надається карта з місцем старту, фінішу та контрольними пунктами. Учасники також отримують легенду, яка містить докладний опис розташування кожного контрольного пункту на місцевості. Завданням учасника є вибір необхідного числа контрольних пунктів, складання послідовності їх проходження та успішне завершення дистанції [20].

Результат учасника визначається за часом, витраченим на проходження встановленої кількості контрольних пунктів (КП) від старту до фінішу або за сумою набраних балів за взяті КП (кожен КП має певну кількість балів). У дисципліні "маркована траса" учаснику надається літня спортивна карта без

позначених контрольних пунктів. Дотримуючись маркованої траси, учасник зустрічає контрольні пункти, завданням якого є нанесення їх розташування на карті, проколюючи її у відповідних місцях. На фініші судді перевіряють точність визначення розташування контрольних пунктів і можуть накласти штраф у вигляді додаткового часу або штрафних кіл [20, 32].

Змагання також поділяються за іншими критеріями: за часом доби (денні або нічні); за взаємодією спортсменів (індивідуальні або естафетні); за способом організації старту (роздільний, гандикап, загальний); за характером заліку результатів (особисті, особисто-командні, командні); за способом визначення результату змагань (одноетапні, багатоетапні, кваліфікаційні) [32].

Види дистанцій у спортивному орієнтуванні включають: марафон, наддовга, довга, подовжена, середня, коротка, надкоротка, спринт, супер-спринт [32, 42].

1.2. Краєзнавство, спортивний туризм та орієнтування як засоби культурно-патріотичного розвитку особистості

Встановлено дисципліну, що систематизує та популяризує знання про певну територію з різних аспектів: історії, культури, географії, геології, метеорології, рослинного та тваринного світу, населення, господарства, що має назву – краєзнавство. Історичне краєзнавство є складовою загального краєзнавства, що розвивалося як напрям прикладної історичної дисципліни у контексті громадської діяльності. Краєзнавство розглядається як сукупність наукових дисциплін з різноманітними змістовними напрямками і спеціальними методиками, що спрямовані на всебічне наукове дослідження території [14].

Історичне краєзнавство спрямоване на вивчення історичного аспекту всіх об'єктів дослідження. Основна мета таких досліджень полягає в виявленні та розкритті зв'язків між усіма складовими навколишнього середовища в контексті їх історичного розвитку. Практичне застосування історичного краєзнавства включає в себе вивчення історії міст і сіл, підприємств, господарств, установ,

родоводів, життя та діяльності визначних особистостей регіону, важливих подій в історії місцевості, а також активну участь населення у музейній справі, збереженні пам'яток історії і культури, природи, розвитку туризму та екскурсійної діяльності [9, 14, 23].

Знання про історичний розвиток, географічні особливості, традиційну культуру та визначні особистості завжди вважалися важливими ознаками освіченості. Збирання і систематизація таких даних були як основним науковим напрямом, так і цікавим захопленням для багатьох науковців і звичайних громадян, що відчують глибоке патріотичне ставлення до свого рідного краю. В сучасній Україні сприятлива ситуація для розвитку краєзнавчої освіти. Її зростання можна спостерігати на різних рівнях, від професійного до широких верств населення. Це можна пояснити зростанням національної самосвідомості і збільшенням інтересу до загальної історії України в цілому, а також до своєї малої Батьківщини — рідного краю і власних коренів. Одним з найкращих способів отримання таких знань є здійснення туристичних подорожей та екскурсій [4, 9, 21].

Подорожі та екскурсії розширюють культурний кругозір, надають можливість глибше пізнати історію та географію рідного краю, а також викликають глибоке відчуття поваги до природи.

Туризм це не лише сприяння фізичному здоров'ю, бадьорості і працездатності, але й чудовий засіб для виховання особистості, сприяючи цілеспрямованості, зосередженості і прагненню до пізнання [10].

З педагогічної точки зору, головною метою туризму є виховання як ефективного інструменту передачі людині накопичених цінностей: знань, культури, моралі, трудового і життєвого досвіду. Також він спрямований на цілеспрямовану зміну властивостей особистості через заняття спортивним туризмом і розширення світогляду [21, 23].

Культурний та патріотичний розвиток особистості є однією з ключових функцій спортивного туризму, оскільки він допомагає осмислити місце туризму серед інших важливих життєвих цінностей. Основною метою спортивного

туризму є зробити історичні, культурні та природні простори доступними для розвитку самої особистості [36, 43, 49].

У походах люди навчаються самостійності, розвивають необхідні для життя навички, вчаться співпрацювати та підтримувати один одного, організовують свій відпочинок з урахуванням екологічних і культурних аспектів, покращують своє здоров'я, зміцнюють силу волі і розвивають високі моральні якості [23, 50].

Вважається, що основними видами туристично-краєзнавчої діяльності є прогулянки, екскурсії, подорожі, походи, естафети, зльоти та експедиції.

Прогулянка є найпростішою формою туристично-краєзнавчої діяльності. Прогулянки проводяться до лісу, на річку або в гори. Вони не вимагають значних витрат і спеціального туристичного спорядження [9].

Формулюють, що колективне відвідування музеїв, пам'ятних місць, виставок або підприємств є **екскурсією**. Показ об'єктів проводиться під керівництвом кваліфікованого екскурсовода, який ділиться своїм баченням об'єкта, оцінкою пам'ятного місця та розумінням історичної події, пов'язаної з цим об'єктом. Екскурсії можуть бути як самостійною діяльністю, так і частиною туристичних послуг. Відвідування природних об'єктів і підприємств має велике значення для виховання патріотизму, адже під час таких екскурсій розкривається краса рідного краю та велич Батьківщини. Подорожі та походи є тривалішою та складнішою формою туристично-краєзнавчої діяльності в порівнянні з прогулянками та екскурсіями. Їхня тривалість може варіюватися від 1 до 30 днів. Основна відмінність туристичного походу від екскурсії полягає в тому, що в поході проводяться спостереження різних об'єктів, явищ і процесів, які зустрічаються на маршруті згідно з наперед складеним насиченим планом. Натомість, екскурсія передбачає вивчення чітко відібраних об'єктів, явищ і процесів за спеціальною програмою [18].

Однією з форм дитячого туризму є **естафета**. Вона передбачає дослідження певного району, області, краю або країни кількома групами, що змінюють одна одну на окремих відрізках маршруту. Маршрут туристичної

подорожі заздалегідь поділяється на ділянки. Кожна група проходить свою ділянку, виконує поставлені завдання та передає естафету наступній групі. На районному або обласному туристському зльоті всі зібрані матеріали узагальнюються і підбиваються підсумки [10].

Зльоти спрямовані на обмін досвідом та підбиття підсумків туристично-краєзнавчої діяльності. Вони також включають змагання з туристичного багатоборства або спортивного орієнтування, а також огляд художньої самодіяльності [36, 38, 50].

Зазвичай для вивчення, дослідження або збору інформації застосовують організовану подорож або відрядження з конкретною метою. Ці подорожі називають **експедиціями**, які можуть бути спрямовані на дослідження різних аспектів природи, культури, історії, археології, географії та інших сфер життя. Експедиції також можуть охоплювати дослідницькі, наукові, антропологічні, геологічні, ботанічні, археологічні та інші види досліджень. Їх можуть проводити науковці, навчальні заклади, військові, дослідницькі організації, природоохоронні групи, мандрівники, а також в рамках пригодницького або культурного туризму [40, 43].

1.3. Роль спортивного орієнтування в Україні під час воєнного стану

Установлюють, що можна розвинути навички виживання в непередбачуваних умовах, здатність приймати правильні рішення під тиском і зберігати спокій в екстрених ситуаціях завдяки спортивному орієнтуванню. Людина з сильною волею, гострим розумом та стійкими нервами є орієнтувальником. Вона не здається, завжди знаходить вихід з будь-якої ситуації і готова до будь-яких викликів. Ці якості є важливими як для цивільних осіб, так і для військовослужбовців у періоди конфліктів [3, 47].

Навички орієнтування є важливими для кожної людини. Регулярні тренування з орієнтування дозволяють впевнено пересуватися незнайомими територіями, долати природні перешкоди, отримувати та аналізувати актуальну

інформацію, а також швидко приймати рішення в екстремальних умовах. Такі тренування сприяють розвитку різноманітних якостей, таких як сміливість, сила, спритність, вольові риси та кмітливість [3, 17, 47, 50].

Точність і швидкість орієнтування можуть суттєво вплинути на ефективність дій військовослужбовців. Вони обов'язково навчаються читати карти, використовувати компаси, визначати координати та знаходити шлях у будь-яких умовах, оскільки це значно підвищує боєздатність армії. Наразі в багатьох військових формуваннях систематично проводять підготовку особового складу з навичок орієнтування на місцевості. Створення такої системи в довгостроковій перспективі сприятиме зміцненню обороноздатності країни та автоматизації й оптимізації процесу підготовки військових. Це дозволить ефективніше використовувати час та людські ресурси під час оборони [31, 47, 50].

Розглядаючи рекреаційну складову спортивного орієнтування, варто відзначити, що цей вид спорту вирішує питання військово-прикладного характеру. Спортивне орієнтування може реалізовуватися через різні ігри та розваги, пов'язані з картою та компасом, які сприяють розвитку уваги, просторової пам'яті та фізичних якостей. Бігові вправи сприяють розвитку дихальної системи, прискоренню метаболізму та зміцненню серцево-судинної системи, особливо при заняттях на свіжому повітрі. Ці тренування націлені на адаптацію організму працівників силових структур для забезпечення їх ефективної діяльності в різних умовах та змінах навколишнього середовища. Рекреація за допомогою спортивного орієнтування відрізняється тим, що пацієнт (поранений) самостійно бере участь у своєму відновленні через фізичні вправи. Поступово, слідуючи рекомендаціям інструктора, він збільшує інтенсивність і навантаження, адаптуючи себе до повернення до звичайного життя [13, 25, 34].

Висновки до розділу 1

Провівши теоретичне дослідження можна зробити наступні висновки:

Спортивний туризм, орієнтування та краєзнавство є найефективнішими засобами культурно-патріотичного розвитку особистості.

Спортивний туризм – вид туристичної та спортивної діяльності, основною формою якого є спортивний похід або змагання з різних видів туризму, орієнтований на випробування фізичних, психічних і духовних сил людини, удосконалення туристичної майстерності та досягнення спортивних нормативів.

Спортивне орієнтування – вид спорту, в якому учасники за допомогою спортивної карти та компасу повинні пройти невідому їм трасу (дистанцію) через контрольні пункти (КП), розташовані на місцевості.

Краєзнавство – це наука, що збирає, накопичує і популяризує інформацію про певну територію з різних аспектів: історії, культури, географії, геології, метеорології, флори і фауни, населення та господарства.

Подорожі та екскурсії розширюють кругозір, дозволяють глибше пізнати історію та географію рідного краю і пробуджують любов до природи. В походах люди навчаються самообслуговуванню, набувають життєвих навичок, вчать допомагати один одному, організовувати та культурно проводити відпочинок, зміцнюють здоров'я, розвивають силу волі та високі моральні якості.

Важливість спортивного туризму та орієнтування під час війни полягає в необхідності уміння орієнтуватися на місцевості в складних умовах. Спортивне орієнтування сприяє розвитку витривалості, спритності, координації та швидкості реакції, підвищує концентрацію уваги, стимулює креативне мислення і формує вольові якості, такі як рішучість, емоційна стійкість та стресостійкість, що значно впливає на ефективність дій військовослужбовців та підвищує боєздатність армії. Використання методів спортивного орієнтування у фізкультурно-спортивній реабілітації учасників бойових дій може сприяти швидкому відновленню фізичної працездатності.

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

Із поняттям методу тісно пов'язане поняття методології, методики. Методологію розглядають як учення про структуру, логічність організації, методи та засоби діяльності. Методику трактують як учення про особливості застосування окремого методу чи системи методів або сукупність прийомів дослідження. Спортивно-оздоровчий туризм користується різноманітними методами досліджень. За твердженням О. І. Шаблія, «метод наукового дослідження – це система розумових і (або) практичних операцій (процедур), які націлені на розв'язання певних пізнавальних завдань з урахуванням певної пізнавальної мети». За допомогою такого методу можна отримати бажану інформацію, що відповідатиме потребам суспільства або конкретної науки. Через застосування правильно вибраного методу можна підтвердити істинність отриманих результатів [15].

Наше дослідження спиралося на такі методи дослідження:

Аналіз науково-методичної літератури та нормативних документів.

Аналіз наукових статей, монографій, книг та інших публікацій на тему національно-патріотичного виховання, спортивного туризму і орієнтування. Це допомогло зрозуміти теоретичні основи та сучасний стан питання. Розгляд законодавчих актів, державних програм та планів, які регулюють національно-патріотичне виховання, розвиток спортивного туризму та орієнтування в Україні та Волинському регіоні [4].

Проводилося **інтерв'ю** з фахівцями в області спортивного туризму, орієнтування та національно-патріотичного виховання, такими як викладачі, організатори заходів, представники місцевих органів влади. Інтерв'ю з туристами, спортсменами-орієнтувальниками, членами патріотичних організацій для збору інформації про їхній досвід і вплив національно-патріотичного виховання на їхню діяльність.

Спостереження за подіями: відвідування туристичних заходів, спортивних змагань та патріотичних акцій, щоб оцінити, як вони впливають на національно-патріотичне виховання.

Аналіз організаційної практики: вивчення практики організації та проведення турів, спортивних змагань, патріотичних заходів на місцевому рівні.

Оцінка ставлення населення: проведення анкетування серед місцевих жителів Волині для з'ясування їхньої думки про ефективність спортивного туризму та орієнтування як засобів національно-патріотичного виховання.

Опитування учасників заходів: збір інформації від учасників турів і спортивних змагань про їхні враження та вплив національно-патріотичних аспектів.

Експериментальні заходи: організація та проведення експериментальних турів або спортивних змагань з акцентом на національно-патріотичне виховання для оцінки їхнього впливу на учасників.

Аналіз конкретних прикладів: розгляд конкретних випадків успішних туристичних або спортивних ініціатив у Волині, які сприяли національно-патріотичному вихованню.

2.2. Організація дослідження

Дослідницька діяльність над магістерською роботою проводилася з вересня 2023 року по листопад 2024 року та передбачала чотири послідовні етапи її реалізації.

На першому етапі проводився ґрунтовний аналіз науково-методичної та спортивної літератури, що стосувалася тематики дослідження. Було визначено та встановлено мету, завдання, об'єкт та предмет і методи дослідження для аналізу проблематики національно-патріотичного виховання населення Волині засобами спортивного туризму та орієнтування.

На другому етапі відбувався збір інформації та практичних напрацювань в галузі туризму та спортивного орієнтування на Волині та в Україні.

На третьому етапі після збору первинних даних відбувався аналіз спостереження за туристичними та спортивними заходами, проведено інтерв'ю з організаторами та учасниками, інтерпретація результатів інтерв'ю та спостережень, виявлення основних тем і тенденцій.

Четвертий етап стосувався висновків та узагальнень даного дослідження та розробка рекомендацій. Оцінка впливу туризму і спортивного орієнтування на національно-патріотичне виховання. Визначення позитивних і негативних аспектів існуючих практик. Пропозиції щодо вдосконалення туризму та спортивних заходів для підвищення ефективності патріотичного виховання.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ ТА ОРІЄНТУВАННЯ ЯК ЗАСОБУ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНИ

3.1. Комунальний заклад «Волинський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради» як важлива складова патріотичного виховання населення

Центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради (далі Центр) є позашкільним освітнім закладом, що відіграє важливу роль у формуванні національної свідомості та патріотичного виховання молоді. Основним напрямом діяльності Центру є координація освітнього процесу, спрямованого на розвиток дітей, підлітків і юнацтва шляхом інтеграції туристсько-краєзнавчих, спортивно-оздоровчих, екскурсійних та військово-патріотичних компонентів у навчально-виховну роботу [33].

Метою функціонування Центру є забезпечення гармонійного розвитку особистості, формування патріотичних почуттів, духовності, моральних цінностей, а також національної свідомості учнівської молоді. Крім того, Центр прагне створити умови для самореалізації молодих людей та організувати їх оздоровлення і змістовне дозвілля в освітніх закладах Волинської області [33].

Виділяють такі завдання діяльності Центру:

- формування ціннісних орієнтирів та укріплення національно-патріотичної свідомості у дітей та молоді;
- створення умов для гармонійного розвитку особистості, задоволення потреб дітей і підлітків у позашкільній освіті, організація їх оздоровлення, змістовного дозвілля та відпочинку;

- виховання у дітей та юнацтва національної самосвідомості, активної громадянської позиції та соціально-громадського досвіду;
- сприяння розвитку інфраструктури туризму, спорту та оздоровлення у Волинській області;
- виховання правової культури у вихованців (учнів, слухачів), поваги до Конституції України та законів України, державної символіки, народних звичаїв, традицій і національних цінностей Українського народу, а також інших націй і народів;
- залучення вихованців (учнів, слухачів) до практичної діяльності, спрямованої на формування національної свідомості, патріотизму, активної громадянської позиції та мотивації до здорового способу життя;
- збереження і зміцнення фізичного, психічного та духовного здоров'я вихованців (учнів, слухачів), а також заохочення до занять фізичною культурою і спортом [10, 33].

Ми дослідили, що основною формою навчально-виховної діяльності в Центрі національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства є заняття в гуртках, секціях та клубах. Понад півтори тисячі дітей беруть участь у 22 туристсько-краєзнавчих напрямках, таких як пішохідний, водний, велосипедний, лижний туризм, спортивне багатоборство, спортивне орієнтування, топографія, а також різноманітні туристсько-краєзнавчі, краєзнавчо-дослідницькі, спортивно-оздоровчі та військово-патріотичні програми. Гуртки та секції функціонують у дошкільних, загальноосвітніх, профтехнічних і вищих навчальних закладах на трьох рівнях: початковому, основному та вищому [33].

Дізналися, що Центр організовує різноманітні масові заходи для учнівської та студентської молоді, педагогів і організаторів туристсько-краєзнавчої роботи, в яких бере участь понад 15 000 осіб. Серед цих заходів — спортивно-туристські змагання, зльоти, турніри, конкурси, фестивалі фізичної культури та військово-патріотичного виховання, науково-практичні конференції, навчальні семінари, експедиції, походи, екскурсії та туристсько-оздоровчі табори [33].

З 2018 року Центр очолює директор Богдан Віталійович Бальбуза, який працює разом зі своїми заступниками з навчально-методичної, навчально-виховної та адміністративно-господарської роботи. Згідно даних вони відповідають за організацію та контроль діяльності відповідних структурних підрозділів [33, 16].

1. Відділ національно-патріотичного виховання, краєзнавства та методичної роботи зосереджується на вихованні молоді на основі козацьких, повстанських і пластових традицій, популяризації краєзнавства та вдосконаленні туристсько-краєзнавчих подорожей.

2. Організаційно-масовий відділ відповідає за налагодження зв'язків з громадськістю, забезпечення високої якості діяльності Центру та популяризацію національно-патріотичного виховання, спортивного туризму, спортивного орієнтування, краєзнавства, оздоровлення та відпочинку.

3. Відділ туризму та спортивного орієнтування відповідає за організацію активного відпочинку для дітей, популяризацію здорового способу життя, розвиток спеціальних туристичних навичок, підвищення спортивної майстерності, зміцнення дружніх зв'язків, формування любові до рідної землі, та визначення найсильніших спортсменів і команд.

4. Сектор адміністративного забезпечення відповідає за юридичне оформлення документації та взаємодію з іншими установами, організаціями та громадськими об'єднаннями.

5. Сектор інформації організовує та висвітлює діяльність УДЦНПВКТУМ у медіа, на інформаційних інтернет-ресурсах і в соціальних мережах.

6. Лабораторія технічної підтримки (завідувач лабораторією).

7. Господарський сектор (прибиральники, сторожі).

8. Туристичні бази "Сонячний" (с. Гаразджа) та "Юний турист" (с. Лище), підтримують діяльність Центру, який розробляє навчальні програми і матеріали з туризму, краєзнавства та спортивного орієнтування, та координує мережу туристсько-краєзнавчої роботи у Волинській області, включаючи 5 станцій юних

туристів, 12 філій, 3 туристсько-краєзнавчі відділи, 27 базових і 16 опорних шкіл [33].

Основний акцент у діяльності Центру зосереджений на національно-патріотичному вихованні, методичній роботі та краєзнавстві, що відображається у чисельності штатних одиниць відповідного відділу. Як установа обласного рівня, Центр орієнтований на організацію туристсько-краєзнавчих і спортивно-патріотичних заходів, які мають всеукраїнське, обласне та місцеве значення, для гуртківців своїх філій та для всіх зацікавлених у активних формах туризму [33].

Основні перспективні напрямки розвитку ЦНПВТК для отримання додаткових доходів та залучення дітей, молоді та дорослих до різних видів туризму і відвідування гуртків Центру включають:

- участь у грантових програмах;
- пропагандистська діяльність через ЗМІ, Інтернет та навчальні заклади;
- організація традиційних масових туристичних заходів (як безкоштовних, так і платних) на території Центру та його філій (зокрема, смуги перешкод, змагання за спрощеними правилами з туристського багатоборства, спортивного орієнтування, рухливі ігри та естафети з елементами туризму тощо);
- проведення виставок і експозицій, присвячених історії та культурі України в навчальних закладах і на відкритих майданчиках;
- надання платних послуг з прокату спорядження та організації туристичних подорожей, змагань і масових заходів;
- співпраця з державними і приватними профільними організаціями та установами;
- проведення платної рекламної діяльності [33].

3.2. Методичні заходи Центру національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради

Дослідивши питання цього підрозділу, ми встановили, що на Волині є багато установ, які допомагають розвивати національно-патріотичне виховання

населення засобами спортивного туризму та орієнтування. Ми визначили, що спортивний туризм та орієнтування розвивають національно-патріотичну та культурну свідомість населення Волині завдяки таким методикам як: спортивні ігри, естафети, експедиції, спортивні змагання, трейли, забіги, спортивні тренування, походи, квести, лабіринти, дитячі табори [17]. Далі розглянемо найбільш досліджувальні та популярні серед них:

Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»). Основна емблема гри (рис. 3.1.).

Рис. 3.1. Основна емблема гри «Сокіл» («Джура»)

Гра «Джура» є базовою основою для організації комплексної системи національно-патріотичного виховання учнівської молоді в Україні.

Визначено, що «Сокіл» («Джура») це не просто гра, а безперервна навчально-виховна діяльність протягом року, яка об'єднує зусилля учнів, педагогів, батьків, представників місцевого самоврядування та громадських організацій. Зазвичай організація гри в освітніх закладах базується на учнівському самоврядуванні за традиціями козацького кола та народного віче, і включає добровільне об'єднання дітей та молоді в рій (клас, гурток), сотню (паралель класів) та курінь (освітній заклад) [33].

Таблиця 3.1.

Учасники Гри

“молоді козаки”	3-8 однолітків 15-17 років
“джури”	3-8 однолітків 11-14 років
“новаки” (“козачата”)	до 12 однолітків 6-10 років

Таблиця 3.2.

Поділ учасників гри на рої

Формування Роїв	Склад рою – 8-15 осіб.
У кожному рою визначається	Провідник – ройовий. Прапорonoсець – хоронжий.
Формування куреня: з 2-4 роїв формується курінь	Курінь це більша структурна одиниця гри "Сокіл-Джура", яка складається з кількох роїв. Якщо рій є базовою командою, то курінь об'єднує кілька таких команд, зазвичай для участі в більших заходах або змаганнях. У грі "Сокіл-Джура" курені можуть формуватися на рівні школи, міста або району.
Ройові атрибути (кожен рій повинен мати свою атрибутику)	Назва, відзначка-емблема, ройовий клич-гасло, ройове гасло-позивний, ройове знамено (прапорець), однострій, вітання та звертання учасників гри.
Назва	Має мати героїчний, козацький, патріотичний зміст. Кожен рій обирає собі ім'я визначного козацького, військового, державного, суспільно-політичного, культурного діяча всеукраїнського масштабу чи свого краю. Вибір «Патрона» рою (куреня). Кожен рій (курінь) окрім назви рою повинен мати і свого покровителя «Патрона».
Відзначка (емблема)	Схематичне, символічне зображення назви рою. Форма: білий круг з чорним колом. В середині чорне зображення. Розмір – Ø-5 см. Можна використовувати на правому рукаві однострою, на висоті середини між ліктем та краєм рукава на плечі.
Ройовий клич-гасло (ключ-девіз)	Має відображати лицарсько-воїнську, козацьку традицію, світогляд, ідеали. Можна використати народні приказки, чи прислів'я, латинські вислови: «Або пан, або пропав», «Зі щитом або на щиті». Мета – клич має ідейно об'єднувати всіх членів куреня, спрямовувати їх на якусь позитивну поведінку.
Ройове гасло-позивний	Наприклад: «Пугу-Пугу» – «Козаки з лугу». Мета – використання під час змагань, зокрема, теренової гри, квесту для зв'язку зі своїми.
Ройове знамено (прапорець)	Полотняний або сатиновий квадрат. Складається з двох чи трьох барв. Барви рою – будь-які два чи три кольори, вибрані куренем. Основна барва для всіх учасників гри «Сокіл» («Джура») – малинова. Її можна використовувати як одну з барв рою, але не як основну, а додаткову, яка виконує функції тла (фону).

Типова форма «однострій» має бути простою у виготовленні, з елементами козацької тематики та традицій, а саме – вишиванка. Для виготовлення однострою можна використати частини форми українського війська чи силових структур.

Вітання та звертання учасників гри «Джура»

Учасники гри звертаються один до одного «Друже/подруго» із додаванням імені. Урочисте вітання – «Слава Україні!», відповідь – «Героям слава!». Гасло гри «Сокіл» («Джура») – «В єдності – сила! В силі – перемога!». Клич: «Душу – Богові, життя – Україні, честь – собі!».

Етапи гри «Джура»: конкурс «Впоряд», перетягування лінви, змагання «Туристсько-спортивна смуга перешкод», стрільба: виконання стрільб з пневматичної зброї, «Пластун», «Відун», надання першої домедичної допомоги «Рятівник», таборування, ватра [33].

Досліджуючи туристичні маршрути та екскурсії, які надає Волинський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства, визначили:

ТУРИСТИЧНІ МАРШРУТИ

1. Велоподорож по Волині

Інтерактивна карта <http://surl.li/ipzd>

Протяжність маршруту – 47 км. Маршрут проходить територією Ківерцівського району Волинської області та Рівненської області (огляд історико-культурних пам'яток і мальовничих природних ландшафтів). Схема маршруту: с. Ромашківка - смт. Олика (замок Радзивилів, костел-колегіум Святої Трійці, Петропавлівський костел, церква Стрітєння Господнього, Луцька брама) – Жуківське городище - с. Пересопниця (культурно-археологічний комплекс Пересопницького Євангеліє) – Білівське городище - смт. Клевань (замок князів Чорторійських, міст-віадук) – с.Ромашківка [33].

2. Веломаршрут "Околицями Боратина"

Інтерактивна карта <https://www.google.com/maps/d/>

Маршрут охоплює історико-культурні пам'ятки села Боратин та мальовничі пейзажі долини річки Стир. Маршрут: м. Луцьк (вул. Глушець) – автомобільний міст через р.Стир в районі с. Рованці – залізничний міст через річку Стир – вул. Набережна в с. Боратин - урочище Помірки – Омелькове болітце – урочище Бутир – шлюз на місці впадіння р. Черногузки у р. Стир – вул. Центральна в с. Боратин - пам'ятник героям УПА - пам'ятник жителям Чеського Боратина - церква Воздвиження Хреста Господнього – Боратинський форт (могила Купріяна Сивого) – м. Луцьк (вул. Об'їзна) [33, 50].

3. Піший маршрут «До Кульчинських крутосхилів»

Інтерактивна мапа <https://www.google.com/>

Маршрут довжиною 14 кілометрів, охоплює краєзнавчі пам'ятки, об'єкти природно-заповідного фонду та мальовничі краєвиди долини річки Стир і лісових комплексів Ківерцівщини. Дістатися на початок і завершення маршруту можна маршрутами Луцьк-Клепачів та Кульчин-Луцьк. Маршрут: дорога на с. Клепачів– ставки в лісі біля Клепачіва – с. Валер'янівка – «Кульчинські крутосхили» над р. Стир –с. Кульчин [33].

4. Водний маршрут «Тихоплинна Турія»

Інтерактивна мапа <https://www.google.com/>

Маршрут починається від мосту через річку Турію в Ковелі та проходить через ландшафтний заказник «Прирічний», села Гішин і Воля. Протяжність становить 30 км, рекомендовано використовувати його водним способом (байдарки або пакрафти). Старт у місті Ковель, а завершення біля мосту в селі Воля. Маршрут рекомендований як дводенний із ночівлею біля села Гішин або села Доротище. Пролягає через малолюдні місцевості, багаті лісами, з великою кількістю зупинок. Особливості орієнтування: річка Турія на деяких ділянках пролягає заболоченою заплавою. Подекуди берег заболочений та зарослий очеретом, складний для виходу на суходол. Трапляються перешкоди у вигляді завалів дерев [33].

ЕКСКУРСІЇ

1. Експедиція "Мандрівка Турійщиною"

Інтерактивна мапа <https://www.google.com/>

Маршрут екскурсії: Луцьк – с. Радовичі – Екопарк «Аміла» - парк «Літинський» - рекреаційний пункт – м. Луцьк. Що цікавого на маршруті: оленьча ферма (більше 500 голів. Підвиди: латвійський олень, альпійський, венгерський та східноєвропейський); музей реплікарів; музей ретротехніки; музей фауни; парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Літинський». Головна локація екскурсії – екопарк «Аміла» в с. Радовичі.

Путівник екскурсії <https://cnpvtk.volyn.ua/> [33].

Найбільш популярні екскурсії, які відвідують на Волині, визначено:

1. Екскурсія підземеллями Луцька

Від туристичної агенції «Патріот». Біля карти старого Лучеська на вулиці Лесі Українки групу зустрічає актор-гід, перевдягнений у Луцький архіваріус Якуба, з яким вони вирушають на пошуки загублених артефактів. Маршрут включає відвідування комплексу Луцького Братства Чесного Хреста з криптою, Луцький замок із залишками фундаментів церкви «Івана Богослова», а також підземелля «Пекла». Завершується екскурсія у найбільших підземеллях Луцька під костелом святих апостолів Петра і Павла [45].

2. Вечірня екскурсія в Луцькому замку

Від туристичної агенції «Патріот». Біля стіни замку зустрічає пастух Лука, який розповідає цікаві історії та проведе через «Вогонь очищення» в «Арці часу». Дружина князя Любарта, Агрипина, частує цілими трав'яними напоями та стравами, щоб додати силу для подальших пригод. Князь Вітовт з'явиться зі своїм чарівним мечем, а Галшка Головичівна разом із кляцанням зустрічається з вами, почастиє і навчить танців. Стіни замку "заговорять" голосом караїмки, а єврей-чоботяр Йося розвеселить жартами [45].

3. Нічна театралізована екскурсія "Романтика та містика лучеська"

Від туристичної агенції «Патріот». На Братському мості зустрічає привид польського лікаря Станіслава Хрустеля, який уже понад чотири століття блукає вулицями Луцька. Він розповідає про історію міста, його старі традиції та порядки. Станіслав розповідає історію свого життя та веселить розповідями про

жителів міста минулих століть. Екскурсія наповнена романтикою, завдяки світлу факелів і старовинних ліхтарів, що розганяють пітьму [45].

Вивчаючи заходи Сокіл («Джура») Волинського обласного центру національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства 2024 року, визначено:

1. Обласні змагання з водного мандрівництва «Білі береги-Колківська республіка». Водний сплав в рамках заходу, який тривав протягом 27-28 серпня 2024 року за маршрутом: село Годомичі – селище Колки – урочище Білі береги. Основні завдання: формування української національної ідентичності, україноцентричного світогляду та готовності до захисту України від російської агресії; виховання майбутніх захисників державної незалежності та територіальної цілісності України; розвиток моральних особистостей, які цінують українські традиції та духовні цінності; виховання молоді на прикладі УПА та Колківської республіки; підготовка до виконання конституційного обов'язку захисту суверенітету в Збройних Силах України та інших військових формуваннях [33, 37].

2. Обласний фестиваль фізичної культури та військово-патріотичного виховання учнівської молоді. Гра проводилась 19-20 червня 2024 року на базі Люблинецького ліцею Волинської обласної ради. Основні завдання гри: відродження національних традицій та культурної спадщини українського народу; набуття учнівською молоддю знань, умінь та навичок, необхідних захиснику України; підготовка молоді до виконання конституційного обов'язку – захисту Батьківщини в ЗСУ та інших військових формуваннях, створених відповідно до чинного законодавства України; підтримка та розвиток молодіжної ініціативи в справі освоєння військових професій [33].

Визначено заходи зі спортивного туризму Волинського обласного центру національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства 2024 року та їх мета і завдання:

1. Чемпіонат Волинської області серед юнаків зі спортивного туризму (пішохідний, водний, велосипедний), який проводився 18 травня 2024 року в м.

Ковель. Мета: розвиток та популяризація пішохідного, водного, велосипедного туризму; пропаганда здорового способу життя; перевірки та підвищення рівня технічної та тактичної майстерності учасників; відбір кандидатів у збірну команду області з видів туризму [33].

2. Змагання з пішохідного туризму та спортивного орієнтування «О-тур 2024», які проводилися 03 лютого 2024 року в комунальному закладі загальної середньої освіти «Гіркополонківський ліцей Боратинської сільської ради». Мета і завдання: патріотичне виховання, підготовка молоді до служби у військових формуваннях; пропаганда спортивного орієнтування та пішохідного туризму, як способу фізичного самовдосконалення, активного відпочинку, залучення дітей та молоді до регулярних занять спортом [33].

3. Велосипедна подорож, в якій ми брали участь як заступники керівника групи, (27 квітня 2024 року) в рамках обласних дистанційних змагань з короткотривалих подорожей «Мандри» за маршрутом: с. Ратнів - с. Вікторяни - с. Коршів - с. Цеперів - с. Ратнів з гуртківцями ЦНПВТК - учнями Ратнівського ліцею Боратинської громади в кількості 8 дітей. На шляху (рис. 3.2., рис. 3.3.) нам траплялися різні археологічні знахідки, проїздили Коршівське городище, гідрологічний заказник «Чорногузка». Метою цієї подорожі було краще пізнати мальовничі та історичні куточки свого краю [33]. (Додаток А).

Рис. 3.2. Маршрут велоподорожі

Рис. 3.3. Команда

Досліджено заходи зі спортивного орієнтування Волинського обласного центру національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства 2024 року, їх мету і завдання:

1. 50-й Чемпіонат Волинської області зі спортивного орієнтування серед юнаків та юніорів, який проводився з 19 по 21 квітня 2024 року в селі Воєгоща Камінь-Каширського району (центр змагань – заклад загальної середньої освіти «Воєгощанський ліцей»). Завдання: патріотичне виховання, підготовка молоді до служби у військових формуваннях; підвищення спортивної майстерності [33].

2. Змагання зі спортивного орієнтування присвячені пам'яті Героїв Небесної Сотні, які проводилися 24 лютого 2024 року в Лиценському ліцеї Підгайцівської сільської ради. Мета і завдання: патріотичне виховання, підготовка молоді до служби у військових формуваннях; пропаганда спортивного орієнтування та пішохідного туризму, як способу фізичного самовдосконалення, активного відпочинку.

3. Змагання зі спортивного орієнтування «Парк-тур. Весна - 2024», в проведенні якого ми брали участь як судді: 1 етап - 10 квітня - на території Боголюбського ліцею № 30 Луцької міської ради, 2 етап - 01 травня в парку біля приміщення Луцького відділу державної реєстрації актів цивільного стану, 3 етап - 15 травня 2024 року - в парку біля Луцького палацу учнівської молоді з метою подальшого розвитку і популяризації спортивного орієнтування в закладах освіти, пропаганди здорового способу життя серед молоді [33]. (Додаток Б). (Рис. 3.4., рис. 3.5.).

Рис. 3.4.

Рис. 3.5.

4. Спортивне змагання від магазину туристичного спорядження «АЛЬПІНІСТ» з трейлового бігу «Альпініст-Лучеськ трейл», в проведені якого ми брали участь як судді: 21 квітня 2024 року - на території урочища Воротнів. Спортсмени на час додали відстань від старту 300 метрів та 83 сходинки, а далі дистанцію на 8 км / 16 км. Мета: популяризація та пропаганда бігових масових заходів в Україні, збір допомоги для Збройних сил України; популяризація та пропаганда здорового способу життя; популяризація туристичного іміджу Луцька. (Додаток В). (Рис. 3.6., рис. 3.7.).

Рис. 3.6.

Рис. 3.7.

3.3. Аналіз ефективності застосування спортивного туризму та орієнтування як засобу національно-патріотичного виховання населення Волині

Війна вплинула на всі аспекти життя. Провівши дослідження ми звернули увагу, що туристичні маршрути тепер планують так, щоб встигнути на початок комендантської години, а важливою вимогою стало знання місць укриттів. Та й туристів на Волині нині не так і багато, більшість місцеві жителі [3, 8].

Ми зробили опитування в якому дослідили питання «Як населення почуває себе під час воєнного стану. Емоційний та фізичний стан» (додаток Д).

Нами обґрунтовано, що усім необхідне перезавантаження від умов сьогодення. Більшість опитуваних обрала активний відпочинок. Емоційний стан у людей завжди тримається в напруженні, а природа та подорожі найкраще відволікають від буденності. Близько 30% опитуваних мають інтерес до спортивного туризму та орієнтування, особливо їх зацікавила можливість опанувати навичками виживання в теперішніх умовах. Половина з опитуваних час від часу відвідує екскурсії. Більша половина подорожує Волиню як тільки знайдеться вільний час. В літній період найбільше відпочивають на Шацьких озерах, де люди мають можливість відновитися завдяки цілющій воді у цих водоймах. В інші пори року частіше населення відпочиває в парках міста чи виїжджає на Воротнівський заказник, щоб помилуватися природою та тваринами. Найбільше серед опитуваних рекомендують відвідати Луцький замок та ліси Гаразджи і Воротніва. Це ті місця, які кожен може відвідати та насолодитися величчю області.

Досліджено, що значна частина туристичного збору надходить в бюджет, що забезпечує фінансування цільових програм, медицини, культури, освіти, благоустрою та створення робочих місць. В громадах області почали більше зосереджуватися на розвиток місцевих туристичних об'єктів, екскурсій, музеїв, ярмарків та інших локацій. Більшість заходів є безкоштовними та спрямовані на підтримку внутрішньо переміщених українців, військових і їхніх родин, а також є просвітницькими для молоді, яка хоче краще пізнати свій край [44].

Звісно замок Любарта, один із найстаріших і найкраще збережених замків України. Він завжди залишався найвідомішою та найпопулярнішою туристичною пам'яткою Луцька. Після російського вторгнення його було тимчасово зачинено, але навесні 2022 року, за погодженням з обласною військовою адміністрацією, замок знову відкрився для відвідувачів. У разі повітряної тривоги туристів почали супроводжувати до найближчого укриття – підземелля Кафедрального собору святих апостолів Петра і Павла [3, 8, 37].

Наступного року в Луцьку завершили облаштування нової туристичної локації – музейного комплексу «Околотський замок». Роботи над ним почали ще

в 2018 році з планами завершити в 2020-му, проте відкриття відбулося лише в 2023 році, після російського вторгнення. Музейний простір включає вежу князів Чорторійських, частину оборонного муру та 500-річне підземелля колегіуму єзуїтів. Підземна частина займає 700 квадратних метрів і складається з 18 кімнат та 4 галерей. Найцінніші експонати з музеїв були евакуйовані в перші дні війни. Проте Луцькі музеї продовжують пропонувати різноманітні виставки, частина яких тепер стосується російського вторгнення. Також, у Волинському регіональному музеї українського війська та військової техніки представлені експонати, пов'язані з сучасною війною [8, 37].

Ми вияснили, що було проведено реорганізацію Центру туристичної інформації та послуг і тепер у Луцьку діє Центр розвитку туризму. Тут допоможуть організувати перебування у місті, порекомендують гідів за вашими запитами. Розваги для відпочиваючих: сертифікати на сплави, гастрономічна екскурсія, музична екскурсія (похід в філармонію, де можна побачити раритетні прилади для запису і відтворення звуку, похід в музичну школу сопілкарства, де виконують на сопілці різні хіти від «Доброго вечора, ми з України» до «Стефанії»). Також під час воєнного стану в Центрі проводять безкоштовні екскурсії Луцьком для внутрішньо переміщених осіб, проєкт «Подаруй екскурсію солдату», щоб якось розвантажити солдатів, хто на ротації чи лікуванні [6].

В 2023-2024 роках на Волині відбулись такі заходи присвячені національно-патріотичному вихованню: Фестиваль національних бойових мистецтв «Дух незламних» на території Музею історії сільського господарства Волині у Рокинях; спортивно-навчальні заходи: «Луцькі лицарі», «Зелений маяк» та «Всеукраїнський молодіжний рух «Національний альянс», вишкіл із покращення військових навичок молоді, майстер-клас з сучасного мечевого та середньовічного бою, а також військово-патріотичні табори «Повстанець», «Січ», «Волинська Січ», «Рейнджер Кемп», «Доблесть віків» та «Велика гра»; семиденний вишкіл 23.07.24. - 30.07.24. (9 областей) "Військове таборування: впровадження української ідентичності" (тактика бою, поведження зі зброєю,

медицина та лекції на патріотичні теми); обласний етап Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри "Сокіл" ("Джура") (для 112 учасників організували: майстер-клас "Зброя і тактика від ЗСУ", провели змагання "Пластун" і конкурси "Впоряд", "Домедична підготовка", а також конкурс ватр "Слава Героям!", конкурс "Відун" та майстер-клас "Виживання в природі, переміщення на полі бою, відпрацювання вогневого контакту з навчальною зброєю", "БпЛА") [4, 12, 28, 29].

Щоб краще поринути в історію Волині, ми дослідили, які екскурсії пропонують різні міста: екскурсія Олицьким замком у Володимирі; екскурсія «Володимир Середньовічний» (до маршруту входять Успенський собор, вали городища, Василівська церква, костел Якіма і Анни, собор Різдва Христового); екскурсія підземеллями собору Різдва Христового і костелу Якіма і Анни; веломаршрути навколишніми селами, можна поїхати в урочище Вовчак, Зимне, в Устилуг у музей Ставінського; у селі Тростянець екскурсія мурованою церквою-фортецею часів козацької доби; у селі Піддубці – храм авторства Павла Гіжицького, який будував луцький центральний собор на Театральному майдані; Музей Корсаків у Луцьку; у Любешові, Новий Дольськ, де багато церков і монастирів, які будувала Ганна Дольська, кохана Івана Мазепи, яка схилила його до війни проти Петра I і ще багато цікавих місць [3].

Визначено, що спортивний туризм та орієнтування **допомагають вижити в умовах сьогодення**. Щодо спортивного орієнтування, це особливий вид спорту, що поєднує в собі фізичну витривалість, вміння стратегічно планувати та орієнтуватися на місцевості. Він зародився на початку 20-го століття у Скандинавії як військове навчання, але з часом перетворився на популярний цивільний спорт [32, 19].

Спортивне орієнтування може відбуватися вдень або вночі. Навички орієнтування на місцевості необхідні цивільним і військовим під час війни. Це допоможе краще знаходити безпечні шляхи виходу із невідомої чи небезпечної місцевості, допоможе правильно і свідомо оцінити та адаптуватися в стресовій ситуації до навколишнього середовища та умов в ньому, краще контролювати

стрес та паніку, краще триматися заданого руху (дібратися з точки А в точку Б), краще боротися із небезпекою та ворогом і залишатися живим [47].

За даними проаналізованої літератури, на Волині у 2023-2024 роках організовували вишколи для дітей на базі військово-патріотичного табору "Повстанець". Учасники вишколу навчалися військової тактики, топографії, тактичної медицини, спортивного орієнтування та туризму. Заняття проводилися професійними інструкторами Волинського обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки, Нацгвардії України, громадських організацій та педагогами обласного центру національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства [5].

Також у 2023 році в місті Ківерці провели навчання із самозахисту для цивільного населення. Учасники навчалися тактичної домедичної допомоги, поводитися зі зброєю, а також основ військово-інженерної підготовки. У заході взяли участь 1160 осіб. Загалом було проведено 15 різноманітних занять, з них національно-патріотична підготовка, військова психологія, орієнтування на місцевості та медицина [30].

Згідно нової редакції Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 11.04.2024 № 3633-ІХ, замість строкової служби для громадян України запроваджується базова загальна військова підготовка. Ці питання також регулюються законом про Про основи національного спротиву та постановою КМУ від 29 грудня 2021 року № 1443, якою затверджено Порядок організації та здійснення загальновійськової підготовки громадян України до національного спротиву [2].

Згідно із законом, загальновійськова підготовка громадян здійснюється в мирний час та особливий період незалежно від політичних та інших вподобань, статі, етнічного та соціального походження, місця проживання, майнового стану.

Базову загальновійськову підготовку проходять: громадяни призовного віку; резервісти; військовозобов'язані; інші категорії громадян, які виявили бажання долучитися до національного спротиву [47].

Як висновок, базова підготовка спрямована на підготовку громадян до виконання завдань як у мирний, так і у воєнний час. Вона спрямована на такі компетентності громадян:

- поведження зі зброєю та її застосування;
- поведження з саморобними вибуховими пристроями;
- надання домедичної допомоги;
- дії на полі бою (орієнтування та пересування на місцевості);
- надання первинної психологічної допомоги та самопомоги;
- дотримання норм міжнародного гуманітарного права і правил ведення війни [2].

Досліджено, що спортивний туризм та орієнтування є важливим аспектом **реабілітації для військових та цивільних**. Під час ведення бойових дій у 75% військовослужбовців можуть розвинутися тимчасові психологічні стресові реакції, що призводять до часткової або повної втрати боєздатності. Надання психологічної допомоги військовослужбовцям необхідно розглядати як пріоритетний напрямок із фізичною реабілітацією. Психічні порушення негативно впливають на здоров'я військових й у багатьох пацієнтів вимагають тривалого періоду для повноцінної реабілітації [44, 47].

Порядок психологічних, соціально-психологічних, психолого-педагогічних заходів, які спрямовані на відновлення або зрівноважування порушених психологічних функцій, станів, особистого і соціального статусу людей, які одержали психічну травму застосовують **психологічну реабілітацію**. Надання військовослужбовцю допомоги у відновленні оптимального психічного здоров'я для продовження професійної діяльності у мирний час, що є метою психологічної реабілітації [50].

Психологічний туризм як технологія відновлення і збереження психологічного здоров'я сучасної людини. Він спрямований на відновлення духовних ресурсів, зміцнення сили волі, гармонізацію енергетичної структури особистості, що сприяє формуванню стійкої, здорової та цілеспрямованої індивідуальності, здатної ефективно протистояти життєвим викликам [44].

Як висновок, психологічний туризм є формою відпочинку, в якій подорож супроводжується психологом або групою фахівців, відповідальних за організацію та реалізацію програми. Ці спеціалісти забезпечують проведення культурно-освітніх заходів (відвідування храмів, культурних та історичних об'єктів) і пропонують майстер-класи, семінари або тренінги, спрямовані на духовний та особистісний розвиток учасників під час їх відпочинку.

Досліджено, що нині існує багато різновидів психологічного туризму, зокрема:

- мандрівки в гори у супроводі провідника та психолога, а також поїздки на курорти, де відпочинок поєднується з участю в тренінгах;
- екотуризм, що передбачає занурення в природу з одночасним розвитком навичок емоційного самоконтролю;
- міський туризм у сучасних мегаполісах, що включає екскурсійні програми у поєднанні з тренінгами [38, 44, 50].

На Волині реабілітаційна допомога цивільному населенню та військовослужбовцям здійснюється у 27 медичних закладах. Загальна кількість залучених спеціалістів різного профілю перевищує 250 осіб. В закладах охорони здоров'я області розгорнуто 408 реабілітаційних ліжок, з яких 328 призначено для надання допомоги військовослужбовцям [39].

Нам відомо, що в 2024 році на Волині для військовослужбовців було проведено соціально-відновлювальну подорож, організовану обласним департаментом економічного розвитку, зовнішніх зносин та з питань туризму і курортів Волинської ОДА. Серед учасників були не лише мешканці Волині, а й представники з Чернівців, Кам'янця-Подільського та Чернігівської області. Подорож була до села Шепель, де військові мали змогу покататись верхи на конях, порибалити, подивитися на озерний краєвид [11].

Ще одна поїздка у 2024 році, яку організував департамент економічного розвитку, зовнішніх зносин та з питань туризму і курортів ОДА для військових у рамках обласної програми розвитку туризму. У заході взяли участь бійці з різних регіонів України, які наразі проходять реабілітацію на Волині. Двадцять

військовослужбовців відвідали релігійні святині поблизу Луцька, зокрема Жидичинський Свято-Миколаївський монастир, Свято-Духівський та Петро-Павлівський жіночі скити. Під час екскурсії вони ознайомилися з монастирською усипальнею, насолодилися краєвидами з території Свято-Духівського скита, дізналися про історію заснування храму в Липлянах. Учасники подорожі висловили свої враження, погодившись, що ця поїздка сприяла їхньому емоційному відновленню [7].

Екскурсія «Луцьк – місто, що лікує». Департамент економічного розвитку, зовнішніх зносин та з питань туризму і курортів ОДА організував екскурсію для військових, які проходять реабілітацію у медзакладах Волині. Захід розпочався із ознайомлення з історією та легендами про обласний центр Волині. Учасники екскурсії відвідали Окольний замок, Замокву площу, храм Воскресіння Господнього, капличку Віри, Надії, Любові та їх матері Софії, а також купальню цілителів безсрібників Косьми та Даміана в Гіркій Полонці. Подібні заходи сприяють як культурному збагаченню, так і психологічному відновленню військовослужбовців [12].

На Волині планується відкриття навчального центру для військовослужбовців, про що було повідомлено на сайті Волинського обласного центру зайнятості 31 липня 2024 року. Основними функціями цього закладу будуть навчання та реабілітація військових. Новий центр планують розгорнути на базі Шацького відділення Ковельської філії Волинського обласного центру зайнятості. Тут військовослужбовці матимуть змогу здобути професію водія різних категорій, зокрема освоїти навички керування спеціально переобладнаними та сертифікованими автомобілями з ручним керуванням для осіб, які зазнали травм або отримали інвалідність внаслідок бойових дій. На період навчання слухачам буде надано можливість проживати неподалік від центру в одному з лікувально-профілактичних закладів регіону. Крім того, природа Шацького краю сприятиме їхньому відновленню, а сам процес навчання буде безкоштовним для учасників [27].

Висновки до розділу 3

Центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради функціонує як позашкільний навчальний заклад, що спрямовує свою діяльність на комплексний розвиток дітей та молоді. Основні напрями його роботи охоплюють туристсько-краєзнавчу, спортивно-оздоровчу, екскурсійну та військово-патріотичну активність, з акцентом на виховання патріотизму, духовних і моральних цінностей, національної свідомості та гармонійного розвитку особистості. Центр створює умови для самореалізації молоді, а також забезпечує їх оздоровлення та змістовне дозвілля в освітніх закладах Волинської області.

Спортивний туризм і орієнтування на Волині є важливими складовими розвитку національно-патріотичної та культурної свідомості населення. Вони реалізуються через різноманітні активності, такі як спортивні ігри, змагання, трейли, забіги, тренування, походи, квести, лабіринти, дитячі табори, туристичні маршрути та екскурсії. Значну роль у цьому процесі відіграє Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»), яка сприяє формуванню в громадян України національної ідентичності, україноцентричного світогляду та готовності до збройного захисту країни від агресії. Гра також орієнтована на виховання майбутніх захисників державної незалежності та територіальної цілісності України, формування моральних цінностей та популяризацію спортивного орієнтування і пішохідного туризму як засобів фізичного вдосконалення.

Воєнні реалії суттєво вплинули на всі аспекти життя, зокрема на організацію туристичних маршрутів, які тепер плануються з урахуванням обмежень комендантської години та обов'язковим знанням розташування укриттів. Проте, незважаючи на ці умови, потреба в емоційному відновленні та психологічному відпочинку залишається актуальною. Мешканці Волині надають перевагу внутрішньому туризму, тому регіон активно розвиває місцеві туристичні об'єкти, екскурсійні програми, музеї та ярмарки. Більшість заходів

проводяться безкоштовно, мають на меті підтримку внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців та їхніх родин, а також виконують просвітницьку функцію для молоді, яка прагне краще пізнати свій рідний край.

Навички спортивного туризму та орієнтування стали важливими в сучасних умовах, сприяючи виживанню та безпеці. Вони допомагають знаходити безпечні маршрути, оцінювати ситуацію, адаптуватися до змін середовища та зберігати спокій у стресових ситуаціях. Туризм також відіграє важливу роль у реабілітації військовослужбовців і цивільного населення під час війни. Відпочинок на природі сприяє психологічному відновленню, допомагаючи досягти внутрішнього спокою та гармонії. Відвідування релігійних, культурних та історичних місць сприяє духовному та культурному збагаченню. Це допомагає подолати стрес і психоемоційні травми.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізувавши теоретичні аспекти національно-патріотичного виховання засобами спортивного туризму та орієнтування ми дійшли таких висновків. Краєзнавство, спортивний туризм та орієнтування є ефективними засобами культурно-патріотичного виховання та розвитку особистості. Краєзнавство, як наукова дисципліна, зосереджується на збиранні, систематизації та популяризації знань про певну територію, охоплюючи її історичні, культурні, географічні, геологічні, біологічні та соціально-економічні аспекти. Подорожі та екскурсії, що є складовою спортивного туризму, сприяють розширенню кругозору, глибшому розумінню історії та географії рідного краю, а також формують любов до природи та своєї країни. Основна мета спортивного туризму полягає у вихованні особистості через передачу накопичених культурних, моральних і життєвих цінностей. У процесі походів люди набувають практичних навичок самообслуговування, взаємодопомоги, організації відпочинку, а також розвивають силу волі, моральні якості та зміцнюють здоров'я.

2. Обґрунтовуючи методичні аспекти національно-патріотичного виховання засобами спортивного туризму та орієнтування нами визначено такі висновки. Спортивний туризм та орієнтування на Волині відіграють важливу роль у розвитку національно-патріотичної свідомості та культурної ідентичності населення. Цьому сприяють різноманітні методи, серед яких спортивні змагання, трейлові забіги, тренування, походи, квести, лабіринти, дитячі табори, а також туристичні маршрути та екскурсії. Значний внесок у національно-патріотичне виховання робить Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»), яка спрямована на формування у громадян України глибокого усвідомлення своєї приналежності до української нації, розвиток україноцентричного світогляду та підготовку до можливого збройного захисту. Мета гри також включає виховання майбутніх захисників державної незалежності та територіальної цілісності України, формування

високоморальних особистостей, а також популяризацію спортивного орієнтування та пішохідного туризму як засобу фізичного вдосконалення.

3. Проаналізувавши розвиток спортивного туризму та орієнтування як засобу національно-патріотичного виховання Волині ми дослідили такі аспекти. Центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради, як позашкільний навчальний заклад, відіграє ключову роль у розвитку спортивного туризму та орієнтування на Волині. Він забезпечує координацію освітніх та виховних процесів для дітей, підлітків і молоді через туристсько-краєзнавчу, спортивно-оздоровчу, екскурсійну та військово-патріотичну діяльність. Основна мета діяльності Центру полягає у формуванні гармонійно розвиненої особистості, вихованні патріотизму, духовності, моральних цінностей та національної свідомості, створенні умов для самореалізації молоді та організації оздоровлення і змістовного дозвілля в закладах освіти Волинської області.

На Волині активно діють й інші приватні організації, які організують екскурсії історичними та природничими місцями регіону. Крім того, численні установи проводять різноманітні забіги, трейли та туристичні змагання, відкриті для всіх охочих. Така діяльність сприяє популяризації спорту, зміцненню любові до своєї країни та поглибленню знань про історію рідного краю серед населення. Ці заходи не лише підтримують фізичний розвиток, але й сприяють формуванню національної свідомості та патріотизму.

Навички спортивного туризму та орієнтування набули особливої значущості в сучасних умовах, сприяючи виживанню та безпеці. Ці вміння дозволяють ефективніше знаходити безпечні маршрути для виходу з невідомих чи потенційно небезпечних місцевостей, а також адекватно оцінювати ситуацію та адаптуватися до змін навколишнього середовища. Вони допомагають контролювати рівень стресу та уникати паніки, зберігати орієнтацію для досягнення цільових точок, протистояти небезпеці та ворогу, підвищуючи шанси на виживання в екстремальних умовах.

Туризм виконує значну роль у процесі реабілітації військовослужбовців і цивільного населення під час воєнного стану. Активний відпочинок на природі сприяє досягненню внутрішнього спокою та гармонії, посилюючи відчуття зв'язку з довкіллям, що є ефективним методом психологічного відновлення. Відвідування релігійних, культурних та історичних об'єктів сприяє духовному та культурному розвитку, допомагаючи відволіктися від негативних переживань і знайти внутрішній баланс. Це є важливою складовою подолання стресових станів і психоемоційних травм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадан Ю. М., Романчук С. В., Барашевський С. С. Спортивне орієнтування як складова навчання військовослужбовців. *Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., м.Львів, 10–11 травня 2018 року*. Львів, 2018. С. 108-110.
2. Базова військова підготовка: хто має проходити і як це відбувається. URL: [Базова військова підготовка: що це та що передбачає](#) (дата звернення: 08.09.2024).
3. Барвінок Н.В. Перспективи розвитку воєнного туризму на території України після закінчення російсько-української війни. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Вінниця, 2022. 18(2). С. 206-217.
4. Бех І. К. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. За ред. К. І. Бех, К. Р. Чорна. Світ виховання. Київ, 2007. № 1. С. 23–34.
5. Вишколи для дітей на базі військово-патріотичного табору "Повстанець". URL: [Військово-патріотичні вишколи для дітей організували на базі табору "Повстанець" у Лищі — Суспільне Луцьк](#) (дата звернення 19.08.2024).
6. Війна та туризм: як Луцьк адаптується до нових викликів. URL: [Війна та туризм: як Луцьк адаптується до нових викликів | ВолиньPost](#) (дата звернення: 03.05.2024).
7. Військові, які проходять реабілітацію на Волині, відвідали святині поблизу Луцька. URL: <https://vsn.ua/news/yak-remeslami-ta-volinskim-folklorom-reabilitovuvali-voyniv-ukrayini-34851> (дата звернення: 07.09.2024).
8. Вплив російсько-української війни на туристичну галузь в Україні URL: [Вплив російсько-української війни на туристичну галузь в Україні та світі: що нас чекає в майбутньому — Delo.ua](#) (дата звернення 02.03.2024).
9. Гавдяк М. Ж. Завдання українського краєзнавства. Наша Батьківщина. Львів, 1937. Ч. 1. С. 4–9

10. Грабовський Ю. А. Спортивний туризм: навч. посіб. за ред. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 304 с.

11. Для 28 поранених воїнів, які проходять реабілітацію на Волині, організували екскурсію. URL: [Для 28 поранених воїнів, які проходять реабілітацію на Волині, організували екскурсію | ВолиньPost](#) (дата звернення: 07.09.2024).

12. Для воїнів, які проходять реабілітацію, влаштували екскурсію Луцьком. URL: [Для воїнів, які проходять реабілітацію, влаштували екскурсію Луцьком | ВолиньPost](#) (дата звернення: 08.09.2024).

13. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. О. Спортивно-оздоровчий туризм: навч. посіб. Київ: Альтерпрес, 2003. 232 с.

14. Дубняк К. Р. Що таке краєзнавство. Історія української географії. Вінниця, 2005. 12. С. 44-47.

15. Єрко А. В. Конструктивно-географічні засади організації спортивно-оздоровчого туризму Волинської області: дис. канд. геогр. наук: 11.00.11. Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2021 249с. URL: https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/Dysertatsiya_YErko-A.V..pdf (дата звернення: 23.08.2024).

16. Єрко А. В. Поняття спортивно-оздоровчого туризму та його характерні риси. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки*. Луцьк, 2013. № 6. С. 184–187.

17. Калько А. К., Інкін О. В. Роль учнівської та студентської молоді у встановленні й розвитку спортивного туризму в Україні. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-т. ім. Лесі Українки, 2013. № 16. С. 175–178.

18. Калько А. К., Інкін О. В. Шляхи розвитку молодіжного туризму і екскурсійних маршрутів. *Географія та туризм*. Дніпро, 2015. Вип. 33. С. 73-82.

19. Карпенко В. С., Романчук В. К., Романчук С.К. Спеціальна фізична підготовка як засіб підвищення ефективності професійної діяльності військовослужбовців Сухопутних військ. Київ, 2015. 4(22). С. 12-18.

20. Кір'янов В. Г. Правила спортивних змагань зі спортивного орієнтування. За ред. Кір'янов В. Г., Опанасенко М.В., Постельняк О.А. Київ, 2016. 6 с.

21. Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. Київ: Знання, 2011. 334 с.

22. Колотуха О. В. Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально-економічна система: проблеми та перспективи розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук: 11.00.02. Київ, 2005. 20 с.

23. Крачило М. П. Краєзнавство і туризм: навч. посіб. Київ: Вища школа, 1994. 191 с.

24. Лебедев І.В. Соціальне значення туризму. *Туристичний бізнес: Світові тенденції та національні переваги*: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 жовтня 2017 р). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С.123-126.

25. Миргородська О.В., Пропадуший А.М. Дитячі табори як різновид дитячого туризму в Україні. *Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України*: зб. наук. праць: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. Київ; Кропивницький: ЛА НАУ, 2020. 383 с.

26. Михнюк О. В. Спортивне орієнтування як засіб фізкультурно-спортивної реабілітації учасників бойових дій на території України. *Актуальні проблеми фізіології та реабілітації*: матеріали II Міжнар. наук. інтернет-конф. (м.Черкаси, 30 листопада 2022 р.). Черкаси, С. 27-40.

27. На Волині відкриють пункт для навчання військових. URL: <https://www.volyn.com.ua/news/271403-v-shatsku-navchatymut-hotelno-restorannii-spravi-ta-inshym-profesiinym-posluham> (дата звернення: 08.09.2024).

28. На Волині провели близько 10-ти національно-патріотичних заходів для дітей та молоді. URL: [На Волині провели близько 10-ти національно-патріотичних заходів для дітей та молоді](#) (дата звернення: 15.07.2024).

29. На Волині стартував семиденний вишкіл "Військове таборування: впровадження української ідентичності". URL: [Військове таборування: впровадження української ідентичності — на Волині стартував вишкіл — Суспільне Луцьк](#) (дата звернення: 07.09.2024).

30. Навчання на військових курсах на Волині пройшли понад тисяча осіб. URL: https://galinfo.com.ua/news/navchannya_na_viyskovykh_kursah_na_volyni_pro_yshly_ponad_tysyacha_osib_405374.html (дата звернення: 01.10.2024).

31. Опришко В.А. Бойова система виживання воїна: методичні розробки. Львів, 2016. 3 с.

32. Основи спортивного орієнтування: навчально-методичні рекомендації. Укладачі: М. А. Щербаков., М. О. Лянной. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 32 с.

33. Офіційний сайт комунального закладу «Волинський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради». URL: <https://cnpvtk.volyn.ua/> (дата звернення: 10.09.2024).

34. Павлов В.І., Черчик Л.М. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи. Луцьк: «Надстир'я», 1998. 122с.

35. Пазенюк В.С. Туризмологія: концептуальні засади території туризму: науково-навчальне видання. Київ: КУТЕП, 2008. 58с.

36. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2003. 352 с.

37. Подорожі і війна: як Луцьк намагається зберегти свій туристичний потенціал. URL: [Подорожі і війна: як Луцьк намагається зберегти свій туристичний потенціал | Центр журналістських розслідувань «Сила правди»](#) (дата звернення: 24.04.2024).

38. Попович С. І. Туристично-екскурсійні ресурси України: вступ до проблеми. *Туристичні ресурси України*: зб. наук. ст. Київ: Типографія ФПУ, 1996. С. 7–17.

39. Реабілітація цивільних та військових: скільки фахівців працюють на Волині. URL: [Реабілітація на Волині — скільки фахівців є в області — Суспільне Луцьк](#) (дата звернення: 07.09.2024).

40. Смолій В. А., Федорченко В. К., Цибух В. І. Енциклопедичний словник-довідник з туризму. Передм. В. М. Литвина. Київ: Вид. дім «Слово», 2006. 372 с.

41. Соколов В. А., Штангей І. В. Спортивний туризм на сучасному етапі. *Туризм у XXI столітті: глобальні 173 тенденції і регіональні особливості: матеріали Міжнар. наук-практ. конф., м. Київ, 2002.* 88 с.

42. Спортивне орієнтування у фізичному вихованні школярів: монографія. За ред. Я. П. Галан. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018. 222 с.

43. Тронько П.Т. Краєзнавство у відродженні духовності і культури. Досвід. Проблеми. Перспективи. Київ, 1994. 56с.

44. Туризм на Волині у період воєнного стану. URL: [Туризм на Волині у період воєнного стану](#) (дата звернення: 12.05. 2024).

45. Туристичне агентство «Патріот». URL: <https://patriot-tour.com/> (дата звернення: 17.09.2024).

46. Федорченко В. К., Мініч І. М. Туристський словник-довідник. Дніпро, 2000. 160 с.

47. Фесик М. С. Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень. *Роль спортивного орієнтування в Україні під час воєнного стану: зб. матеріалів XVIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів і аспірантів.* Луцьк, 2024. С. 960-962.

48. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. фізкультурного профілю. Дрогобич: Коло, 2010. 344 с.

49. Фокін С.П. Спортивний туризм: навч-метод. посіб. Київ: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 140 с.

50. Якименко В.І., Крюкова Т.І. Туризм як мотиватор розвитку системи життя і життєвих цінностей людей. Вісник Дітб. Київ, 2012. 16. С.223-227.

ДОДАТКИ

Додаток А

ВОЛИНЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ВОЛИНЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ, ТУРИЗМУ І КРАСЗНАВСТВА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
ВОЛИНЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»
(ЦНПВТК)

НАКАЗ

25.05.2024

м.Луцьк

№ 89/04-04

Про проведення змагань
зі спортивного орієнтування
«Парк-тур. Весна-2024»

Відповідно до плану роботи ЦНПВТК на 2024 рік, з метою подальшого розвитку і популяризації спортивного орієнтування в закладах освіти, пропаганди здорового способу життя серед учнівської та студентської молоді та визначення кращих спортсменів

НАКАЗУЮ:

1. Провести змагання зі спортивного орієнтування «Парк-тур. Весна-2024»: 1 етап – 10 квітня – на території Боголюбського ліцею № 30 Луцької міської ради, 2 етап – 01 травня в парку біля приміщення Луцького відділу державної реєстрації актів цивільного стану, 3 етап – 15 травня 2024 року – в парку біля Луцького палацу учнівської молоді відповідно до Регламенту, що додається із дотриманням законодавства України в частині забезпечення заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану.
2. Для підготовки та проведення заходу затвердити склад Головної суддівської колегії:
Головний суддя – Алла Корнійчук
Головний секретар – Анна Мельник
Начальник дистанції – Ігор Мальчик,
Судді змагань: Олег Черчик, Борис Третьевич, Микола Климук, Катерина Доценко, Фесик Марія, Мекіса Анастасія, Мамчур Павло, Жовнірук Максим.
3. Відповідальним особам провести організаційну роботу з підготовки до змагань.
4. Керівникам гуртків ЦНПВТК:
 - 4.1. Забезпечити участь гуртківців у змаганнях.
 - 4.2. Провести інструктаж з техніки безпеки з учасниками змагань, про що зробити відповідний запис у журналі.
 - 4.3. У випадку оголошення сигналу «Повітряна тривога», учасників організовано провести в укриття Боголюбського ліцею № 30 Луцької міської ради, у приміщення ВНУ імені Лесі Українки (просп. Молоді, 12) та

Продовження додатку Б

КЗ «Волинський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради», відповідно до днів проведення.

5. Відповідальність за життя та здоров'я дітей під час змагань покласти на керівників гуртків.

6. Доручити Юрію Буденку, інженеру з охорони праці перевезення спорядження автомобілем ГАЗ 2705, АС 5124 ВС.

7. Відповідальність за експлуатацію та збереження автомобіля покласти на Юрія Буденка, інженера з охорони праці.

8. Відповідальність за підготовку та проведення заходу покласти на завідувача відділу Ігоря Мальчика.

9. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника директора Аллу Корнійчук.

В. о. директора

Віталій ЗАЯНЧУКОВСЬКИЙ

Корнійчук

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СПОРТИВНИЙ КЛУБ «ЛУЧЕСЬК»

НАКАЗ

м.Луцьк

01 квітня 2024 р.

№1/2024

НАКАЗУЮ:

- 1.Провести змагання з трейлового бігу «Альпініст Лучеськ трейл» : 21 квітня 2024 року – на території урочища Воротнів, відповідно до Регламенту, що додається із дотриманням законодавства України в частині забезпечення заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану.
- 2.Для підготовки та проведення заходу затвердити склад Головної суддівської колегії:
Головний суддя – Оришко Олександр
Головний секретар – Спасовський Ігор
Судді змагань: Фесик Марія, Срко Андрій, Карпюк Ігор.
3. Відповідальним особам провести організаційну роботу з підготовки до змагань.
4. Відповідальність за підготовку та проведення заходу покласти на суддівську колегію.
5. Контроль за виконанням наказу покласти на головного суддю Оришка Олександра.

Голова організації

Олександр Оришко

Опитування
«Як населення відчуває себе під час воєнного стану. Емоційний та фізичний стан»

Автор: Фесик Марія

Місце: м. Луцьк

Вік: 17-50 років.

Кількість: 50 осіб.

Питання

1. Чи дозволяєте Ви собі відпочивати під воєнного стану?
2. Який відпочинок виберете – вдома чи на природі?
3. Чи відчули Ви обмеження при виборі відпочинку?
4. Чи розслабляє та відволікає Вас природа від умов сьогодення?
5. Чи хотіли б Ви більше часу використовувати для відпочинку на природі?
6. Чи відчуваєте емоційне розвантаження, коли подорожуєте/відвідуєте екскурсії?
7. Чи цікавлять Вас історичні екскурсії свого краю?
8. Чи допомагає Вам фізична активність перебороти стрес, щоб морально і фізично відновитися?
9. Подорожуєте більше Волиню чи поза її межами?
10. Ви брали участь у міських заходах, трейлах, туристичних змаганнях чи спортивному орієнтуванні?
11. Чи хотіли б Ви спробувати себе в спортивному туризмі та орієнтуванні, щоб отримати навички виживання?
12. Які пізнавальні чи спортивні заходи Вам найбільше запам'яталися за 2024 рік?
13. Ви брали участь в благодійних заходах присвячених військовим?
14. Щоб могли Ви порекомендувати жителям Волині аби краще пізнати культуру та історію свого краю?
15. Який чинник на Вашу думку найкраще виховує любов до своєї країни?